

## Länsimetron asemataide jatkuu maanpinnalle asti

# Okapi seuraa matkustajaa

Länsimetron asemahallit ovat näyttäviä taideteoksia, mutta mm. Espoon Niittykummussa taide seuraa matkustajaa polkupyöräparkista maanpinnalle asti. Seinälaatoituksen voikin korvata taiteella!

Niittykummun metroaseman polkupyöräparkissa valvontaa suorittaa Lotta Mattilan okapi-hahmo Omilla jaloilla taideteoksessa. Teos kuuluu EMMAn kokoelmiin.

TEKSTI: **Maija Kovari ja Tiia Valtonen**

**SE KURKISTAA** nurkan takaa, se viilettää seuraavalla suoralla! Se valvoo pyöräpysäköintiä ja opastaa metrosta kotiin suunnistavia espoolaisia. Vihreän sävyissä ilahduttavassa kevyen liikenteen tunnelissa Niittykummun aseman tuntumassa vilistää mystinen okapi-hahmo. Koko tunnelin valloittava ja sen kaikille seinille seikkaileva seinämaalaus on nimeltään Omilla jaloilla, ja helsinkiläisen, etenkin kuvanveistäjänä tunnetun Lotta Mattilan käsialaa.

-Tilan käyttötarkoituksena on ensisijaisesti läpikulku, joten halusin teoksenkin perustuvan liikkuvaan katsojaan. Tila maalauksineen on kokonaisuus ilman yhtä oikeaa katsontakulmaa. Taustojen maisemat elävät hieman kulkusuunnasta riippuen ja metrosta ulos kulkevalle seinät kertovat okapihahmon kautta tarinaa rohkaistumisesta, taiteilija **Lotta Mattila** kuvailee teostaan.

-Inspiraationa teokselle ovat olleet pinokkiotarina, jossa nukke halusi muuttua oikeaksi pojaksi sekä tunnelia ympäröivät elementit. Mietin mitä matkalla metrotunnelista, **Mari Rantasen** pikselimäisten horsmien ääreltä maanpinnalle voisi tapahtua. Hahmoa varten hain innoitusta ensin paikallisesta eläimistöä mutta mietin, että miksipä perinteisten hirvien ja rusakoiden sekaan ei voisi mahtua jotain muutakin. Katsoessani saamiani asemapiirustuksia, pian suoja-merkinöissä vilisivätkin jo okapin raidat, Mattila naureskelee.

Teosta kelpaa ihailla, mutta miten okapinuorukainen päätyi seikkailemaan Niittykummussa?

### Niittykummun suuret muutokset

Niittykumpu sijaitsee läntisessä Espoossa, Kehä II ja Länsivä-

län liittymäalueen kupeessa. Pääasiassa 1960-1980-luvuilla rakentuneesta, bussi- ja henkilöautoliikenteen varassa olevasta kaupunginosasta on muodostumassa tiivis asuinkekus, jonka voi saavuttaa suoralla metroyhteydellä Helsingin keskustasta muutamassa kymmenessä minuutissa.

Vaikka alue tulee rakentumaan vielä usean vuoden ajan, muutos entiseen on suuri jo nyt. Metrokeskuksen alue korkeine tornitaloineen muodostaa maamerkin, jonka näkee jo kaukaa Kehä II:ta pitkin saavuttaessa.

Omilla jaloilla -teoksen sijaintina toimiva alikulkutunneli heleänvihreine katoksineen ei sekään jää huomaamatta katos-ten noustessa molemmin puolin alueen pääkatua Merituulentietä.

Katosrakenne on toteutettu eri vihreän sävyisistä aukotetuista metallilevyistä, jotka luovat tematiikkaa teoksen ympäristöön – alikulkuun kulkiessaan voi kuvitella olevansa viidakossa, auringonvalon siivilöityessä lehtien lomasta. Katosrakenteen ulkonäön on suunnitellut arkkitehtitoimisto SARC Oy, joka vastasi myös metrokeskuksen suunnittelusta.

### Alueidentiteetti rakentuu julkisen tilan laadulla

Koko alikulun rakenteen katoksineen ja valaistuksineen, samoin kuin Niittykummun alueen julkiset tilat ja ympäristön, on suunnitellut Ramboll Finland Oy. Suunnitteluun on sisällynyt merkittävä määrä monialaisia erikoisselvityksiä sekä strategisia tarkasteluja, linjauksia ja toimenpidesuunnittelua.

Metrokeskuksen ja sen lähiympäristön muuttuessa verraten lyhyessä ajassa perin pohjin ja alueen ollessa vuosikausia rakentamistöiden kohteena julkisiin ulkotiloihin sekä alueella säilyvään rakennettuun ja luon-

nonympäristöön kohdistuu merkittäviä odotuksia ja merkityksiä eri näkökulmista. Julkisten ulkotiilojen ilmeellä, tunnistettavuudella ja käytettävyydellä on tärkeä merkitys alueen identiteetin luojana sekä nykyisten että tulevien asukkaiden arkiympäristönä.

– Niittykummun alueen suunnittelu on ollut pitkä prosessi, jossa olennaista on avoin kommunikaatio ja tarvittavien tahojen osallistaminen oikeaan aikaan. Yhteistyö taidehankkeessa on toiminut erinomaisesti ja lopputuloksesta tuli upea - teos alikulun katoksineen vahvistaa alueen tunnistettavuutta ja luo tilaan tarinan, toteaa maisemasuunnittelija **Tiia Valtonen** Ramboll Finland Oy:stä.

### Toiminnot lähtökohtana, taide tunnelmanluojana

Taidehankkeella on haluttu luoda tunnelmaa tilaan, joka yhdistää kadun eri puolet sekä metron toisiinsa. Keuyen liikenteen tunneli avautui yleisölle päivää ennen metron avautumista, ja tarjoaa etenkin pyöräilijöille iloa lähes kahdellasadalla liityntäpyöräpysäköintipaikalla. Siinä missä laatua olisi voitu tunnelin seiniin tuoda esimerkiksi laatoituksella, valitsi Espoon kaupunki taideteoksen toteutuksen tuomaan tunneliin mielenkiintoa.

– Alikulut ovat usein kolkkoja ja epäviihtyisiä. Minulle tässä

hankkeessa oli tärkeintä saada taiteen avulla tilasta positiivinen kokemus kaikille käyttäjille – ei pelkästään taiteen tai arkkitehtuurin tuntijoille. Se onnistui: ihan kaikki ovat tykänneet okapi-teoksesta ensimmäisestä luonnoksesta lähtien. Työ on lempeä ja hyväntuulinen, koko tila viihtyisä ja ilo käyttää, iloitsee maisema-arkkitehti **Sari Knuuti** Espoon kaupunkitekniikan keskukselta.

Vaikka teoksen on tilannut Espoon kaupunki, on EMMA - Espoon modernin taiteen museo ollut mukana asiantuntijana alusta alkaen.

– EMMAn asiantuntijapalvelut ovat Espoon kaupungin käytössä kaikissa uusissa taidehankinnoissa. EMMA tuo aina oman asiantuntemuksensa ja erilaiset vaihtoehdot tapauskohtaisesti tilanteisiin, mutta valinnat tehdään yhdessä ja keskustellen, erilaisia mahdollisuuksia pohdittien, kertoo EMMAn intendentti **Henna Paunu**.

– Niittykummussa monet palaset loksahdivat paikoilleen juuri oikealla tavalla. Ehdimme mukaan suunnitteluvaiheeseen ajoissa, kuvanveistäjänä tunnettu taiteilija oli valmis ottamaan vastaan uudenlaisen haasteen maalausten suunnittelijana ja lopputulos on kokonaisuutena todella onnistunut. Teos vahvistaa alueen taidekokonaisuutta metron maalauskokonaisuuden

ja Olarin kirkon lisäksi. Tämä on hyvä esimerkki siitä miten hyvällä suunnittelulla ja taiteen avulla saadaan lisäarvoa julkisten tilan toteutukseen, Paunu sanoo.

Tunnelin taideteos toteutui monen toimijan yhteistyönä. Taidehanketta koordinoimaan valittiin siihen erikoistunut yritys, Public Art Agency Finland, jonka tehtävä on ollut toimia linkkinä suunnittelijoiden, toteuttajien, taiteilijan, taidemuseon, ja tilaajan välillä.

– Kun ymmärretään eri toimijoiden tarpeet, on ne mahdollista sovittaa luontevasti yhteen, tulevia työvaiheita ennakoiden. Minun työni tarkoitus on, että kaikki osapuolet taiteilija mukaan lukien voivat kukin keskittyä omaan työosuuteensa rauhassa, ja taideteos toteutuu sujuvana osana kokonaisuutta, kuvaa itse sekä kuvanveistäjänä että arkkitehtina aiemmin työskennellyt taidekoordinaattori **Maija Kovari** Public Art Agency Finlandista.

### Muotoaan muuttava hahmo

Vaikka Mattilan ensimmäinen seinämaalaus on vaikuttava ilmentys sellaisenaankin, on kuvanveistäjä uskollinen lajilleen – myös tähän teokseen tulee myöhemmin, tunnelin ympäristön rakentuessa, kytkeytymään veistos-osuus. Kun okapi on kulkenut matkansa tunnelissa, muuntuen

geometrisesta arvoituksesta kohti elävänä liikkuvaa hahmoa, paljastuu teoksen yllätys – hahmo saa kolmiulotteisen muodon ja odottaa kulkijaa aukiolla pronssiveistoksen muodossa.

Muodonmuutos on näin valmis.

Aikamoisen muodonmuutoksen on matkalla kokenut myös ajatus siitä, millaisen kokemuksen pyöräpysäköintiä tarjoava alikulutunneli voi kulkijalleen tuottaa! Espoosta rohkaistaankin kaikkia kokeilemaan yhteistyötä taiteilijoiden kanssa. Oikeiden tekijöiden valinnalla päästään upeisiin tuloksiin. ▼

## Onko taiteeseen varaa?

■ Kustannuksia miettiessä on hyvä muistaa, että taide voi korvata hankkeessa myös jotain muuta, suunniteltua elementtiä.

Tässä tapauksessa teos toteutettiin tilaan sen sijaan, että olisi nostettu tilan laatua korkealaatuisilla ja usein hintavilla pintamateriaaleilla.

Tiloihin integroituna on taidetta mahdollista saada mukaan hyvin monenlaisiin hankkeisiin. Keskustelu taiteesta kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, panostaen taiteilijavalintaan, sekä hankkeen vaatiessa taidekoordinaattorin palveluihin.

Oikea ajoitus säästää monilta ylimääräisiltä kustannuksilta!

Kirjoittajista **Maija Kovari** työskentelee Public Art Agency Finlandissa ja **Tiia Valtonen** maisemasuunnittelijana Ramboll Finland Oy:ssä.



Niittykummun metroaseman pyöräparkkin tultaessa ajoluiskan juurella pyöräilijää tervehtii Lotta Mattilan okapi. Teos kuuluu EMMAn kokoelmiin.